

veľmi dôležitú oblasť v marxisticko-leninskej filozofii, a je preto potrebné venovať im najmä v súvisi s aktuálnou teóriou informácií zvýšenú a naliehavú pozornosť.

Sekcia dejín filozofie sústredila svoju pozornosť najmä na tri okruhy problémov.

Prvým bol stav a perspektíva práce na syntetických dejinách českej a slovenskej filozofie. Bilancovali sa doterajšie výsledky a hodnotil metodologicko-teoretický prínos *Kapitol dejín slovenskej filozofie a Filozofie v dejinách českého národa*. Ocenila sa skutočnosť, že všeobecné otázky marxistického spracovania dejín filozofie, ktoré boli predmetom dlhých diskusií v prípravnom štádiu, vyjasnili sa tu pomerne úspešne na konkrétnom materiáli.

Z tohto základu za predpokladu ďalšieho materiálového dopĺňania, obohacovania a teoretického prehĺbovania možno reálne plánovať už spomenuté syntetické dejiny.

Ďalej sa diskutovalo o našom pomere k svetovým dejinám, a to v dvoch súvislostiach. Ide jednak o stanovenie zodpovedného prekladateľského plánu, ktorý by umožnil postupne vydať základné klasické diela v českom alebo slovenskom jazyku. Po druhé je potrebné, aby si všetci pracovníci v oblasti dejín filozofie všimli čoraz viac a v postatnejších súvislostiach problémy svetovej filozofie. Dôvody, ktorými sa argumentovalo v oboch prípadoch, smerovali predovšetkým k otázke skvalitnenia práce v dejinách filozofie, čo nie je možné bez naliežitého poznania a kritického zhodnotenia vývinu filozofie.

Tretím a najobsiahlejším bodom diskusie bola otázka *Antológie z českej a slovenskej filozofie*, ktorá sa pripravuje pre Sovietsky svz. Hovorilo sa o tom, aby sa pripravené texty s určitým doplnením vydali aj v našom jazyku ako základná príručka pre štúdium českej a slovenskej filozofickej minulosti.

Práca vo všetkých sekciách ukázala, že úroveň filozofickej práce u nás rýchlo stúpa. Pozoruhodné sú najmä úspechy českých filozofov. Vo veľkej miere sú výsledkom systematickej práce pracovníkov Filozofického ústavu ČSAV, ktorým ich značný počet umožňuje neporovnateľne lepšiu špecializáciu, než je to zatiaľ u nás. Pre slovenskú filozofiu bude preto aj z tohto hľadiska veľmi užitočné, keď sa doterajšie vzájomné styky rozšíria na pravidelnú spoluprácu.

V takom zmysle vyzneli aj uznesenia zo spoločného zasadenia vedeckých rád oboch filozofických ústavov. Slovenskí a českí filozofi budú usporadúvať podobné stretnutia, ako bolo smolenické aspoň raz do roka, no okrem toho sa budú častejšie stretávať pracovníci, ktorí riešia príbuzné problémy. Súčasne sa bude viac dbať o to, aby sa sily rozdeľovali účelne. Perspektívne sa ráta s prípravou učebníc filozofie, ktoré by boli viac prispôbené našim požiadavkám ako preklady. Pražskí filozofi pozvali niekoľkých slovenských spolupracovníkov, aby v rámci cyklu prednášok z dejín českej filozofie oboznámili pražskú verejnosť s dejinami slovenského myslenia. O obdobných podujatiach sa uvažuje aj v Bratislave. Na Slovensku sa rozvinie činnosť Československej filozofickej jednoty, ktorá tu zatiaľ takmer nejestvuje, kým v českých krajinách má za sebou už dlhoročnú činnosť. Ďalej sa rozhodlo, že slovenskí filozofi sa zúčastnia na príprave konferencie o problémoch prechodného obdobia od kapitalizmu k socializmu a konferencie o otázkach historického materializmu, ktoré usporiada Filozofický ústav ČSAV.

Všetci účastníci stretnutia sa jednomyselne zhodli v názore, že treba rozšíriť a prehĺbiť účasť filozofických pracovníkov aj pri riešení praktických úloh nášho každodenného života. Naša filozofia nesmie byť odtrhnutá od života, ale musí aktívne napomáhať jeho pretváranie.

PRVÉ OBHAJOBY KANDIDÁTSKYCH PRÁC Z DIALEKTICKÉHO A HISTORICKÉHO MATERIALIZMU NA FILOZOFICKEJ FAKULTE UNIVERZITY KOMENSKÉHO

27. novembra 1958 konali sa na Filozofickej fakulte Univerzity J. A. Komenského v Bratislave obhajoby kandidátskych prác troch odborných asistentov z Katedry dialektického a historického materializmu, a to

a. Machovcovej, s. J. Pašiaka a s. Fr. Vartíka.

Jaroslava Machovcová obhajovala prácu na tému *K problematike kategórie zákona*. Prácu vcelku zamerala na kritické zhodno-

tenie doterajších dôležitejších pokusov o riešenie problematiky kategórie zákona. Vychádza z náčrtu súčasných problémov v tejto oblasti, najmä z prác našich autorov. Zapodieva sa i náhľadmi západných autorov, ako napr. Bergsona, Milla, Edingtona a iných. V druhej kapitole sa zaoberá otázkou zákona ako kategórie dialektického materializmu. Vysvetľuje gnozeologický obsah tejto kategórie, ako i jej vzťah k ostatným kategóriám dialektického materializmu. Zároveň sa zaoberá významom riešenia filozofickej problematiky vedeckého zákona pre prírodovedu, špeciálne pre biológiu. Posledná kapitola je venovaná niektorým otázkam povahy vedeckých zákonov, hlavne otázke vedeckého zákona ako subjektívneho odrazu objektívnych procesov. Polemizuje jednak proti mechanicko-materialistickému stotožňovaniu vedeckého zákona s objektívne zákonitými súvislosťami, jednak i proti preceňovaniu subjektívneho momentu vedeckého zákona u subjektívnych idealistov. I v tejto kapitole do značnej miery nadväzuje na problematiku v biológii, obzvlášť pri otázke vývinu vedeckých zákonov.

Ďalšia práca, ktorú obhajoval s. J. Pašiak, bola zameraná na špeciálnu otázku vývinu našej spoločnosti — na riešenie slovenskej otázky v Československej republike. Práca sa zaoberá teoretickými problémami slovenskej národnostnej otázky jednak v období buržoáznej republiky, jednak v období národnej a demokratickej revolúcie, ako i socialistických premien v našej krajine.

Práca je rozdelená do šiestich kapitol. V prvej kapitole autor načrtáva vznik a vývin slovenskej otázky v období Rakúsko-Uhorska, buržoáznej Československej republiky i situáciu v období tzv. slovenského štátu. Vysvetľuje špecifičnosť slovenskej národnostnej otázky v týchto obdobiach a formy boja za národné oslobodenie slovenského ľudu. V druhej kapitole pojednáva o národnopolitickom spoločenstve Čechov a Slovákov ako o jednej zvláštnosti vzťah

týchto dvoch národov. Sleduje historické podmienky jeho vzniku počínajúc Vefkomoravskou ríšou, ďalej v období feudalizmu a kapitalizmu. V rámci tejto otázky sa zaoberá i vývinom kultúrnych a politických stykov Čechov a Slovákov a ich spoločným bojom za národné oslobodenie. Polemizuje s nesprávnou buržoáznou teóriou „československého národa“ a zároveň vysvetľuje zásady národnostnej politiky KSČ. V ďalšom preberá historické predpoklady riešenia slovenskej otázky a spôsob, ktorým je riešená v ľudovodemokratickej Československej republike. Ako hlavný spôsob uvádza socialistickú industrializáciu a podrobne rozoberá jej význam. Nakoniec hovorí o formovaní slovenského socialistického národa.

Problematiku vývinu našej spoločnosti sa týka i práca Fr. Vartíka na tému *Otázky základne a nadstavby v ľudovodemokratickej Československej republike*. Práca vychádza zo všeobecnoteoretického riešenia povahy základne a nadstavby ako kategórie historického materializmu. Podrobne sa zaoberá i vzťahom kategórií základne a nadstavby voči ostatným kategóriám historického materializmu. Rozoberá i nedávnu diskusiu o základni a nadstavbe, najmä venuje pozornosť protirečivej povahe týchto kategórií. Podrobne skúma i osobitosti základne a nadstavby socialistického typu, ako i vzťah medzi spoločenským vedomím a nadstavbou.

Hlavný problém, ktorý v svojej práci sleduje súdruh Vartík, je otázka formovania socialistickej základne a nadstavby v Československu. Zaoberá sa povahou a významom rôznych spoločenských zápasov po roku 1945 a vytváraním nových spoločenských vzťahov v oblasti ekonomickej i ideologickej.

Na obhajobách boli prítomní mnohí pracovníci z filozofickej fakulty i z iných filozofických pracovísk. Po diskusii a kratšej porade bol vyhlásený záver, že všetci traja uchádzači vyhovelí stanoveným podmienkam a obhájili práce na získanie titulu kandidátov filozofických vied. (k)

ZPRÁVA O ČINNOSTI FILOZOFICKÉHO ÚSTAVU SAV ZA ROK 1958

A. Plnenie výskumných úloh. V r. 1958 sa v ústave pracovalo na jednej hlavnej a dvoch pridružených úlohách.

1. Hlavná úloha: *Kategórie dialektic-*

kého a historického materializmu. Práca na tejto úlohe bola plánovaná a jej plnenie usmerňované tak, aby jednotlivé čiastkové výsledky mohli byť zhrnuté v knižnej publikácii, ktorú ústav plánuje